

INTEGRATION

Socio-Economic Integration of Refugees and Asylum Seekers

ΙΟ1: ΨΗΦΙΑΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΛΦΑΒΗΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ
ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΩΝ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

ΕΘΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Funded by
the European Union

Πληροφορίες για το έργο

Ακρωνύμιο του έργου:	INTEGRATION
Πλήρης τίτλος του έργου:	Δράση για την κοινωνικο-οικονομική ένταξη των προσφύγων και αιτούντων άσυλο
Συντονιστής:	ANOLF Marche – Ιταλία
Χρηματοδοτείται από:	ERASMUS+ KA2 - Συνεργασία για καινοτομία και ανταλλαγή ορθών πρακτικών
Αριθμός έργου:	2019-1-IT02-KA204-063302
Ιστοσελίδα έργου:	https://www.integration.eu/
Εθνικοί οργανισμοί:	Ινστιτούτο Ανάπτυξης Επιχειρηματικότητας και ΚΜΟΠ - Κέντρο Κοινωνικής Δράσης και Καινοτομίας

Copyright © INTEGRATION

Αυτό το παραδοτέο διαθέτει άδεια βάσει [Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/). Η ανοιχτή άδεια ισχύει μόνο για τα τελικά παραδοτέα. Σε κάθε άλλη περίπτωση τα παραδοτέα είναι εμπιστευτικά.

Αποποίηση ευθυνών:

Με την υποστήριξη του προγράμματος Erasmus + της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό το έγγραφο αντικατοπτρίζει μόνο την άποψη του δημιουργού του. Η EACEA και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν φέρουν καμία ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχει.

Περιεχόμενα

Πληροφορίες για το έργο	2
Εισαγωγή	4
Γλωσσολογικό πλαίσιο και Εθνική Έρευνα	5
Οι ανάγκες των Αρμόδιων Φορέων, των Εκπαιδευτών και των Δασκάλων που ασχολούνται με Πρόσφυγες και Αιτούντες Άσυλο	8
Χαρτογράφηση Εθνικών Ψηφιακών Εργαλείων για την Εκμάθηση της Γλώσσας σε Μετανάστες/Πρόσφυγες	13
Συμπεράσματα	17
Βιβλιογραφία	19

Εισαγωγή

Η Ευρώπη έχει μετατραπεί σε μεγάλο βαθμό σε έναν προορισμό για μεγάλες μεταναστευτικές ροές τις τελευταίες δεκαετίες. Ωστόσο, η πρόσφατη προσφυγική κρίση έχει προσθέσει μια επιπλέον επείγουσα ανάγκη για τους Ευρωπαϊκούς θεσμούς και τις κυβερνήσεις, να βρουν βιώσιμες λύσεις για την εξασφάλιση της ένταξης των προσφύγων και των μεταναστών στην τοπική κοινωνία. Το πρώτο εμπόδιο για αυτή την ένταξη είναι η έλλειψη γνώσης της τοπικής γλώσσας.

Η γλώσσα παίζει σημαντικότατο ρόλο τόσο στη διαδικασία ένταξης στην κοινωνία, όσο και στη διατήρηση της εθνικό-πολιτισμικής ταυτότητας των μεταναστών που φθάνουν σε μια ξένη χώρα. Σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες, οι ενήλικες μετανάστες συχνά μαθαίνουν μια ξένη γλώσσα στο φυσικό της περιβάλλον μέσω της αλληλεπίδρασης με τους ντόπιους, παρόλο που πολλές χώρες επενδύουν στη διδασκαλία της εθνικής γλώσσας συστηματικά σε μετανάστες. Ένας βασικός λόγος που βάζει τους μετανάστες σε δυσχερή θέση είναι η ανεπαρκής ή ελλιπής γνώση της τοπικής γλώσσας ή των διαλέκτων, πράγμα που επηρεάζει την εργασία τους και άλλες ευκαιρίες στην κοινωνία.

Αυτή η μελέτη στοχεύει στη διερεύνηση και αναγνώριση του κοινωνικο-γλωσσολογικού υπόβαθρου της Ελλάδας καθώς και τις ανάγκες των φορέων αλλά και των μεταναστών και των προσφύγων και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν σχετικά με τον αλφαριθμητισμό και την εκμάθηση της γλώσσας.

Επίσης, παρέχει μια ανάλυση των σχετικών και διαθέσιμων πληροφοριών που υπάρχουν στο διαδίκτυο, τις πρακτικές και τα ψηφιακά εργαλεία για την ανάπτυξη των γλωσσολογικών δεξιοτήτων από πρόσφυγες και μετανάστες σε εθνικό επίπεδο, χρήσιμα και για τους ειδικούς που εργάζονται με μετανάστες και πρόσφυγες.

Στο πλαίσιο του έργου IntegrAction, η εν λόγω εθνική έρευνα για την Ελλάδα έχει σαν στόχο να υποδείξει το πλαίσιο των γλωσσολογικών αναγκών και ευκαιριών για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες στη χώρα και να συνεισφέρει στη γενικότερη Ευρωπαϊκή προσπάθεια για κοινωνική ένταξη των ομάδων αυτών στις Ευρωπαϊκές κοινωνίες.

Γλωσσολογικό πλαίσιο και Εθνική Έρευνα

Κοινωνικο-γλωσσολογικό πλαίσιο και εκπαιδευτικό περιβάλλον

Η Ελλάδα ανέκαθεν επιβεβαίωνε τη μονόγλωσση και μονοπολιτισμική φύση της χώρας. Μόνο πρόσφατα ασχολήθηκε περισσότερο με τις ευρύτερες Ευρωπαϊκές αξίες και επίσημα αναγνώρισε τη σημασία της γλωσσολογικής ποικιλίας και της πολυγλωσσίας. Επομένως, λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για να εντάξει αυτή τη νέα πολυμορφία στο παρόν σχολικό πρόγραμμα που αφορά τις γλώσσες και σε άλλα εκπαιδευτικά προγράμματα δια βίου μάθησης.

Οι ξένες γλώσσες που προσφέρονται στη γενική εκπαίδευση είναι μόνο τα Αγγλικά (ως υποχρεωτικό μάθημα), τα Γερμανικά και τα Γαλλικά (ως μαθήματα επιλογής), αναπαράγοντας έτσι τις γλωσσικές ιεραρχίες που διατηρούνται στην ΕΕ.¹ Οι γλώσσες των μεταναστών και των μειονοτήτων παραμένουν αποκλεισμένες από την κοινή διδακτέα ύλη, μεταθέτοντας την ευθύνη διδασκαλίας και εκμάθησης άλλων γλωσσών στις ίδιες τις ομάδες μεταναστών.² Εκτός από την ελληνική γλώσσα που ομιλείται από το 99% του συνολικού πληθυσμού, τα Τούρκικα είναι μια από πιο διαδεδομένες γλώσσες μειονότητας που ομιλείται στην Ελλάδα σήμερα, με ένα πληθυσμό ομιλητών 128.380 ανθρώπων. Λόγω της μακράς περιόδου κατοχής από την Οθωμανική Αυτοκρατορία και μετά από τις ανταλλαγές πληθυσμών ανάμεσα σε Ελλάδα και Τουρκία, υπάρχει ένας μικρός αριθμός Ελλήνων Μουσουλμάνων που μιλούν Τούρκικα συγκεντρωμένοι κυρίως στην περιοχή της Ανατολικής Μακεδονίας και της Δυτικής Θράκης.³

Μητρικές γλώσσες των μεταναστών και των προσφύγων

Η Ελλάδα υπήρξε παραδοσιακά μια από τις πιο σημαντικές χώρες μεταναστών μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι εθνικές μεταναστευτικές ροές διήρκησαν από το 1952 μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1970, αλλά τις τελευταίες δεκαετίες, η Ελλάδα έχει μετατραπεί από χώρα εξερχόμενης μετανάστευσης σε χώρα εισερχόμενης μετανάστευσης. Σύμφωνα με τα στοιχεία από το ΔΟΜ (Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης)⁴, η μετανάστευση στην Ελλάδα ξεκίνησε τη δεκαετία του 1980 με

¹ Δενδρινού, Β., & Μητσικοπούλου, Β., 2004. Πολιτικές Γλωσσικού Πλουραλισμού και Ξενόγλωσση Εκπαίδευση στην Ευρώπη. Αθήνα: Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Εκδόσεις Μεταίχμιο

http://scholar.uoa.gr/sites/default/files/mbessie/files/02_politikes_glossikou_plouralismou_front_material.pdf

² Kiliari A., 2009. Aristotle University of Thessaloniki, Greece. Language practice in Greece: The effects of European policy on multilingualism
<https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/ENL132/Session%201%3A%20Language%20policy%20in%20Greece/Language%20practice%20in%20Greece.pdf>

³ Ethnologue: Languages in Greece: <https://www.ethnologue.com/country/GR> and Minority Education in Greece: the Case of Western Thrace Turks (2008)

⁴ IOM History of Greece, website: <https://greece.iom.int/en/iom-greece>

μετανάστες να προέρχονται κυρίως από την Αφρική και την Ασία, αλλά το φαινόμενο περιορίστηκε όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής και τη νομική του υπόσταση. Μέχρι που τη δεκαετία του '90 η Ελλάδα ξεκίνησε να δέχεται μεγάλες εισροές μεταναστών από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, ακολουθώντας την κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων όπως επίσης και μεγάλους αριθμούς μεταναστών από την Αλβανία. Εκτιμάται ότι ένας υψηλός αριθμός 400.000 ανθρώπων ήρθαν παράνομα στην Ελλάδα. Τα τελευταία 15 χρόνια, ο αριθμός των μεταναστών έχει τετραπλασιαστεί, καθιστώντας την Ελλάδα τη χώρα με τη μεγαλύτερη αναλογική αύξηση της μετανάστευσης στην ΕΕ. Το εντυπωσιακό χαρακτηριστικό της παρούσας ανθρωπιστικής κρίσης, που μεταμορφώνει την ελληνική κοινωνία, είναι η μεγάλη ποικιλία γλωσσών και εθνικοτήτων που περιλαμβάνονται.

Σύμφωνα με τη Γενική Απογραφή Κτιρίων και Πληθυσμού⁵, που διεξήχθη το 2011 από την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), τα υψηλότερα ποσοστά μεταναστών ανά εθνικότητα καταγωγής στην Ελλάδα προέρχονται από: Αλβανία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Πακιστάν, Γεωργία, Κύπρος, Αφγανιστάν, Ηνωμένο Βασίλειο, Μπαγκλαντές, Γερμανία και άλλες. Η πλειοψηφία των προσφύγων και των μεταναστών που έφτασαν στην Ελλάδα ανάμεσα στο 2015 και 2017 (περίπου 95%) προήλθαν από επτά χώρες: Συρία, Αφγανιστάν, Ιράκ, Πακιστάν, Ιράν, Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό (DRC), και Αλγερία. Αυτές οι ομάδες αντικατοπτρίζουν την ποικιλία των εθνοτήτων σε αυτές τις χώρες και μιλούν μια απίστευτη γκάμα γλωσσών και διαλέκτων – οι οποίες μπορεί να είναι Αραβικά, Κουρμάντζι, Σοράνι, Ντάρι, Φαρσί, Γαλλικά, Λίνγκαλα, Μπαλούτσι, Ουρντού ή Πάστο, ανάμεσα σε άλλες.⁶ Οι περισσότεροι ομιλητές Αραβικών είναι από τη Συρία και το Ιράκ, άλλοι ομιλητές Αραβικών προέρχονται από την Αίγυπτο, την Αλγερία, το Μαρόκο, και το Σουδάν. Ενώ τα Αραβικά χρησιμοποιούνται σε μια μεγάλη γεωγραφική περιοχή (από τη Βόρεια Αφρική μέχρι και τις Χώρες του Κόλπου), οι διάλεκτοι τους διαφέρουν σε τέτοιο βαθμό (ειδικά στην προφορική επικοινωνία) που μερικοί ομιλητές Αραβικών μπορεί να μην καταλαβαίνουν ο ένας τον άλλον.⁷

Η παρουσία και τα χαρακτηριστικά των μεταναστών σε σχέση με τον εθνικό πληθυσμό

Η απογραφή του 2011 αποκαλύπτει ότι το 7,8% του συνολικού πληθυσμού (862.281

⁵ 2011 Population and Housing Census Statistical data on the reasons on account of which immigrants (with Greek or foreign citizenship) settle in Greece
https://www.statistics.gr/documents/20181/1215267/A1602_SAM07_DT_DC_00_2011_01_F_EN.pdf/fb71f487-c113-4f0e-8055-e301c68377b4

⁶ UNHCR (2016), Men, Women and Children - Trends of Arrivals in Greece, June 2015 - 16 January 2016. Available at: <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/46726>

⁷ Language & Comprehension barriers in Greece's Migration Crisis (2017) A Study on the Multitude of Languages and Comprehension of Material Provided to Refugees and Migrants in Greece. Available at: <https://translatorswithoutborders.org/wp-content/uploads/2017/07/Language-Comprehension-barriers.pdf>

άνθρωποι σε πάνω από 11 εκατομμύρια πληθυσμό) είναι μη-Έλληνες κάτοικοι στην Ελλάδα. Από τους 862.281 μη-Έλληνες πολίτες κατοίκους, οι 203.120 το 2011 ήταν πολίτες της ΕΕ. Σύμφωνα με το ΔΟΜ (2008), οι επικρατέστερες χώρες καταγωγής σε όλη την Ευρώπη είναι η Αλβανία, η Βουλγαρία, η Ουκρανία, η Ρουμανία, και η Γεωργία, με την Αλβανία να «παρέχει» το μεγαλύτερο ποσοστό μεταναστών (62%). Το πιο σημαντικό σύμπλεγμα μη-Ευρωπαίων και Ευρωπαίων κατοίκων στην Ελλάδα είναι Αλβανοί. Επίσης, εκτιμάται ότι αποτελούν πάνω από το μισό εγγεγραμμένο πληθυσμό μεταναστών στην Ελλάδα αριθμώντας από 450.000 ως 550.000 (δηλαδή 57,5% του πληθυσμού μεταναστών).

Όσον αφορά το μαθητικό πληθυσμό στα σχολεία, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία από το Ελληνικό Υπουργείο Παιδείας, τις σχολικές χρονιές 2011-2012, το ποσοστό των ξένων μαθητών ανήλθε στο 12,27% των μαθητών δημοτικού. Η πλειοψηφία τους ήταν Αλβανικής καταγωγής (78,5%). Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, οι μετανάστες μαθητές ανέρχονταν στο 8,74% του μαθητικού πληθυσμού (78,4%) και ήταν Αλβανικής καταγωγής. Το μεγαλύτερο μέρος των μη-Ευρωπαίων μεταναστών βρίσκεται στα μεγαλύτερα αστικά κέντρα, ειδικά Στο Δήμο της Αθήνας, με 132.000 μετανάστες να αποτελούν το 17% του ντόπιου πληθυσμού, και έπειτα στη Θεσσαλονίκη, με 27.000 μετανάστες να φτάνουν το 7% του ντόπιου πληθυσμού. Από τον πληθυσμό των μεταναστών που καταγράφηκε με την απογραφή του 2011, το 45% ήταν γυναίκες. Ωστόσο, υπήρχαν αξιοσημείωτες διαφορές όσον αφορά συγκεκριμένες εθνικότητες, με τους άντρες να αγγίζουν το 93% Ινδούς, 79% Σύριους, και 76% Αιγύπτιους και οι γυναίκες να είναι 76% από τις Φιλιππίνες, 75% από την Ουκρανία, και 70% από τη Μολδαβία.⁸

Καταστάσεις που αφορούν τον αλφαριθμητισμό και την εκμάθηση γλώσσας των προσφύγων και των μεταναστών στη χώρα

Η φύση του Αλφαριθμητισμού παρατηρήθηκε επίσης από την Οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών για την Παιδεία, την Επιστήμη, και τον Πολιτισμό⁹ όπου επισημάνθηκε ότι ο αλφαριθμητισμός σαν ιδέα έχει αποδειχθεί ότι είναι τόσο περίπλοκος όσο και δυναμικός, συνεχίζοντας να μεταφράζεται και να καθορίζεται με πολλούς τρόπους. Η γλώσσα έχει επίσης εξελιχθεί στα πλαίσια της ερμηνείας και του ορισμού. Ο Lyons υποστηρίζει την ιδέα ότι η γλώσσα έχει μια ευρύτερη έννοια επειδή δεν περιορίζεται στην προφορική εκδοχή της.¹⁰

Οι ομοιότητες και οι διαφορές υπό συζήτηση βασίζονται πρακτικά και θεωρητικά στο περιεχόμενο, την ιστορία και την αντίληψη. Η συμβατική μορφή του Αλφαριθμητισμού και της Γλώσσας συνδέονται άρρηκτα στο βαθμό ότι είναι κυριολεκτικά αδύνατο να

⁸ Gkaintartzi et al., (2016) Heritage language maintenance and education in the Greek sociolinguistic context: Albanian immigrant parents' views. Cogent Education p.3: 1155259

⁹ United Nations Education Scientific and Cultural Organisation (2006). Understandings of literacy. Education for All Global Monitoring Report. Available at: http://www.unesco.org/education/GMR2006/full/chapt6_eng.pdf

¹⁰ Lyons, J. (1990) Language and Linguistics: An Introduction. Cambridge: University Press

συζητήσεις για ικανότητες γραφής και ανάγνωσης χωρίς να υπονοείται ότι υπάρχει η γνώση της γλώσσας. Στα πλαίσια της ιστορικής πραγματικότητας, η έννοια του Αλφαριθμητισμού, συμπεριλαμβανομένων της γραφής και της ανάγνωσης, είναι πιο πρόσφατη από τη Γλώσσα. Συνδέεται με τις ομάδες ανθρώπων των ανώτερων τάξεων που είχαν πρόσβαση στην πληροφόρηση, την εκπαίδευση για να αναπτύξουν αυτές τις δεξιότητες ώστε στην συνέχεια να ελέγχουν και να παράγουν γραπτές σημασίες, ιστορίες και άλλα μηνύματα, ενώ η γλώσσα ήταν για κάθε μέλος κάθε κοινωνίας.¹¹

Αναφορικά με την Ελλάδα, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι σήμερα καινούριοι μαθητές της γλώσσας έχουν αναδειχθεί από τοπικές διαμάχες, φτώχεια, μορφές καταπίεσης που έχουν οδηγήσει εκατομμύρια μαθητές γλωσσών να αναζητήσουν καταφύγιο στην Ευρώπη μέσω της Ελλάδας παρά τη θέληση τους.¹² Για να καλυφθούν οι ανάγκες αυτών των πληθυσμών, ειδικά γλωσσικά προγράμματα κατάρτισης εφαρμόζονται από τα Υπουργεία, την τοπική Αυτοδιοίκηση, τα Πανεπιστήμια και τα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης.¹³ Μια από τις πιο χρήσιμες παραμέτρους που πρέπει να ληφθεί υπόψη για την εκπαίδευση μεταναστών και προσφύγων είναι ότι οι πληθυσμοί αυτοί έχουν υψηλά επίπεδα αναλφαριθμητισμού στη μητρική τους γλώσσα. Σε κάθε περίπτωση, οι δάσκαλοι επεσήμαναν το γεγονός ότι οι μαθητές έπρεπε να επικοινωνούν σε ικανοποιητικό βαθμό, ειδικά όσον αφορά τις καθημερινές τους αλληλεπιδράσεις και τις απαραίτητες ικανότητες επιβίωσης. Δεδομένου του περιορισμένου χρόνου που αφιερώνεται στα μαθήματα, οι περισσότεροι δάσκαλοι έβαλαν σε προτεραιότητα τις ακουστικές και προφορικές δεξιότητες και μερικές φορές δε δόθηκε μεγάλη σημασία στη γραφή και την ανάγνωση σε αυτά τα προγράμματα.¹⁴

Οι ανάγκες των Αρμόδιων Φορέων, των Εκπαιδευτών και των Δασκάλων που ασχολούνται με Πρόσφυγες και Αιτούντες Άσυλο

Βασικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι αρμόδιοι φορείς εκπαίδευσης και κατάρτισης κατά τη διαδικασία διδασκαλίας της γλώσσας σε

¹¹ Mkandawire, S. B. (2018) Literacy versus Language: Exploring their Similarities and Differences https://www.researchgate.net/publication/327545196_Literacy_versus_Language_Exploring_their_Similarities_and_Differences

¹² Androulakis, Mastorodimou, & van Boeschoten (2016) Using qualitative methods for the analysis of adult immigrants' L2 needs: Findings from a research project in Greece focusing on school-parents Communication. *Irish Journal for Culture, Arts, Literature and Language*, 1(1), 1-19

¹³ Kanizou, V., Manoli, P., Mouti, A., & Papadopoulou, M. (2017). Γλωσσική εκπαίδευση προσφύγων και μεταναστών/ριών: Πολλαπλές μελέτες περίπτωσης στον Ελλαδικό χώρο. *Διάλογοι! Θεωρία και πράξη στις επιστήμες αγωγής και εκπαίδευσης*, 3, 18-34. doi:<https://doi.org/10.12681/dial.15000>

¹⁴ Ibid

μετανάστες/πρόσφυγες

Οι αρμόδιοι φορείς εκπαίδευσης και κατάρτισης έρχονται αντιμέτωποι με ένα εύρος θεμάτων και δυσκολιών κατά τη διάρκεια των διαδικασιών διδασκαλίας της γλώσσας σε μετανάστες/πρόσφυγες στην Ελλάδα:

- Αυτοί οι πληθυσμοί διαφέρουν ως προς την ηλικία, το φύλο, το κοινωνικο-πολιτισμικό υπόβαθρο, τη μητρική γλώσσα, τα ενδιαφέροντα, το σκοπό εκμάθησης της γλώσσας, την έφεση στις γλώσσες, το κίνητρο, την ευφυΐα, τα εκπαιδευτικά επιτεύγματα, καθώς και την πρότερη έκθεση αλλά και την παρούσα πρόσβαση στις γλώσσες-στόχο που επηρεάζουν την απόκτηση της γλώσσας εντός και εκτός της τάξης.
- Οι περισσότερες εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες οργανώνονται από ΜΚΟ σε μεγάλες πόλεις και στοχεύουν κυρίως στα παιδιά πρόσφυγες και λιγότερο στους ενήλικες.
- Υπάρχει μια πληθώρα φορέων που διεξάγουν μαθήματα στην Ελλάδα. Υπάρχουν ΜΚΟ που χρηματοδοτούν κάποια μαθήματα, και άλλα διεξάγονται με βάση την εθελοντική εργασία. Πολλά ανήκουν σε πιο περίπλοκες περιπτώσεις, όπως αυτή όπου τα εκπαιδευτικά μαθήματα είναι μέρος ενός προγράμματος που χρηματοδοτείται από ένα Οργανισμό Ανθρωπιστικής Βοήθειας αλλά υλοποιείται από ελληνικές ΜΚΟ και οργανώσεις εθελοντών, όπως τα «Στέκια Μεταναστών» σε διάφορες κεντρικές πόλεις. Η παράμετρος που πρέπει να ληφθεί υπόψη στις εκπαιδευτικές δομές μεταναστών και προσφύγων είναι η συχνά περιορισμένη και διακοπτόμενη φύση των μαθημάτων λόγω αντιξοοτήτων. Επίσης, εμφανίζουν μια μεγάλη ποικιλία διάρκειας, συχνότητας και ποιότητας, ίσως επειδή για παράδειγμα τα περιεχόμενα σε πολλές περιπτώσεις σχεδιάζονται από μη τακτικούς δασκάλους/εκπαιδευτές.
- Τα νέα Ελληνικά διδάχθηκαν σε δεκαεπτά (17) από το σύνολο των εκπαιδευτικών δομών, ενώ τα Αγγλικά και τα Γερμανικά ενσωματώθηκαν επίσης σε χαμηλότερη κλίμακα. Αυτή η ποικιλία γλωσσών που διδάσκονται δεν αντικατοπτρίζει το γεγονός ότι πολλοί μαθητές περιμένουν την άδεια να φύγουν από την Ελλάδα και να εγκατασταθούν εκ νέου σε κάποια άλλη χώρα της ΕΕ, έτσι η εκμάθηση Ελληνικών δεν αποτελεί προτεραιότητα τους.
- Ελάχιστα στοιχεία είναι διαθέσιμα για καλές πρακτικές σχετικά με τις παιδαγωγικές και διδακτικές μεθόδους για τη διδασκαλία της γλώσσας και του αλφαριθμητισμού σε πρόσφυγες και μετανάστες.¹⁵

¹⁵ UNESCO Language and literacy programs for migrants and refugees: challenges and ways forward <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000266077>

Βελτιώσεις για την ανάπτυξη γνώσεων των αρμόδιων φορέων εκπαίδευσης και κατάρτισης που ασχολούνται με την εκμάθηση γλώσσας σε μετανάστες/πρόσφυγες

Όσον αφορά την Ελλάδα, η εισροή μεταναστών τις τελευταίες δεκαετίες έχει αυξήσει δραματικά τις απαιτήσεις για την εκπαίδευση ενηλίκων στον τομέα της γλώσσας. Θα έπρεπε να υπάρχουν περισσότερες ευκαιρίες για δασκάλους και φορείς εκπαίδευσης και κατάρτισης που επιθυμούν να εμβαθύνουν τις γνώσεις τους και τις δεξιότητες διδασκαλίας της Ελληνικής γλώσσας σε μετανάστες και πρόσφυγες παρακολουθώντας εξειδικευμένα μαθήματα και στοχευμένες μεταπτυχιακές σπουδές. Αυτά τα μαθήματα περιλαμβάνουν ενότητες με σκοπό να απαντήσουν κρίσιμα ερωτήματα στην εφαρμοσμένη γλωσσολογία και την απόκτηση δεύτερης γλώσσας στο παγκόσμιο, πολυάριθμο, ποικίλο, πολύγλωσσο πλαίσιο. Το ΕΑΠ (Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο) στην Ελλάδα παρέχει ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα με τίτλο «Γλωσσική Εκπαίδευση για πρόσφυγες και μετανάστες». Θεωρείται μια πετυχημένη βέλτιστη πρακτική με στόχο να ενσωματώσει τη γλώσσα, τον πολιτισμό, και τον κοινωνικό κώδικα ως κομμάτι της ανάπτυξης τυπικών, άτυπων και μη τυπικών, διαδικτυακών και όχι μόνο εκπαιδευτικών προγραμμάτων προς όφελος των μαθητών και των αρμόδιων φορέων.¹⁶

Επιπλέον, το Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις Γλώσσες (CEFR)¹⁷ που απευθύνεται σε πληθυσμούς μεταναστών θα έπρεπε να χρησιμοποιείται για να υποστηρίξει την ανάπτυξη γλωσσικών μαθημάτων. Σκοπός είναι να παρέχει μια ανοιχτή, συνεκτική και περιεκτική βάση για όλα τα προγράμματα εκμάθησης γλωσσών. Αυτά με τη σειρά τους πρέπει να χωριστούν και να επικεντρωθούν σε ομάδες ενηλίκων αναλφάβητων, ημι-αναλφάβητων και που δεν έχουν κατακτήσει ακόμα τη γραφή και το IL2S θέτει πρότυπα και προτείνει κριτήρια για τη διδασκαλία τόσο του αλφαριθμητισμού όσο και της δεύτερης γλώσσας με βάση τα διαφορετικά προφίλ αλφαριθμητισμού.¹⁸

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι οι αρμόδιοι φορείς, όπως και οι εργαζόμενοι σε οργανισμούς ανθρωπιστικής βοήθειας, καλό θα ήταν να συμμετέχουν σε εξειδικευμένα εργαστήρια και σεμινάρια ανάπτυξης δεξιοτήτων για τη βελτίωση των δικών τους πολιτιστικών γνώσεων στο να δουλεύουν με ανθρώπους με προσφυγικό υπόβαθρο. Αυτές οι πρωτοβουλίες έχουν ως στόχο την αύξηση της ενημέρωσης των συμμετεχόντων πάνω στα κρίσιμα στοιχεία των πολιτισμικών απαιτήσεων όταν

¹⁶ Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο <https://www.eap.gr/en/courses/4562-language-education-for-refugees-and-migrants-lrn-2>

¹⁷ <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages>

¹⁸ Minuz, F., & Borri, A. (2017). Literacy and language teaching: tools, implementation and impact. In J. C. Beacco, H. J. Krumm, D. Little, & P. Thalgott (Eds.), *The linguistic integration of adult migrants. Some lessons from research* (pp. 357-364). Berlin/Boston: De Gruyter

δουλεύουν με ομάδες προσφύγων διαφόρων ταυτοτήτων και πολιτισμών, με άτομα που επέζησαν από βασανιστήρια και όσους υποφέρουν από μετα-τραυματικό στρες.

Ποια τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες και όσοι αναζητούν άσυλο σχετικά με τον αλφαριθμητισμό;

Από το 2015, ένας μεγάλος αριθμός μεταναστών, προσφύγων και αιτούντων άσυλο από τη Μέση Ανατολή, την Ασία και την Αφρική έχουν φτάσει στην Ελλάδα. Κάποιοι από αυτούς συνέχισαν το ταξίδι τους προς τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης ενώ άλλοι αποφάσισαν να εγκατασταθούν. Η ένταξη των νεαρών προσφύγων στο Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα έχει απασχολήσει πάρα πολύ το Υπουργείο Παιδείας από τις αρχές του 2016, έτσι διαφορετικές εθνικές κυβερνήσεις και ΜΚΟ ανέπτυξαν ένα σχέδιο για να εντάξουν τα παιδιά μετανάστες στην εκπαίδευση ώστε να επιτύχουν την πιο συνεκτική τους κοινωνική ενσωμάτωση.

Σύμφωνα με αυτό το σχέδιο, 111 Δομές Υποδοχής και Εκπαίδευσης Προσφύγων (ΔΥΕΠ) με 145 τάξεις δημιουργήθηκαν, περιλαμβάνοντας πάνω από 2.600 μαθητές (δεδομένα 2017). Ένα χρόνο αργότερα, με την οργάνωση τάξεων υποδοχής και ΔΥΕΠ οι Συντονιστές Εκπαίδευσης Προσφύγων (RECs) λειτουργούν ως σύνδεσμοι ανάμεσα στις ΔΥΕΠ και τα σχολεία. Παρακολουθούν τις συντονισμένες εκπαιδευτικές δράσεις ανάμεσα στις ΜΚΟ και τους φορείς. Προσπαθούν να παρέχουν άτυπες εκπαιδευτικές δομές/υπηρεσίες μέσα στα hotspots, τις κατασκηνώσεις και άλλες εγκαταστάσεις διαμονής με στόχο να προετοιμάσουν τα παιδιά για την ολοκληρωμένη ένταξη τους στο κανονικό πρόγραμμα σπουδών στο σχολείο. Για την πλειοψηφία των παιδιών μετανάστες και τις οικογένειες τους, η προτεραιότητα τους είναι η θετική έκβαση της αίτησης τους για να μπουν σε καθεστώς διεθνούς προστασίας και δευτερευόντως το ζήτημα της ένταξης τους στην εκπαίδευση. Οι μαθητές έπρεπε να αντιμετωπίζουν διάφορα θέματα ενώ παράλληλα παρακολουθούν μαθήματα και ο αριθμός των μαθητών που παρατούν το σχολείο και η ανεπαρκής παρακολούθηση είναι σε σχετικά υψηλά επίπεδα και στις τυπικές αλλά και στις άτυπες εκπαιδευτικές δομές σε όλη τη χώρα.¹⁹

Άλλη μια παράμετρος που πρέπει να ληφθεί υπόψη σχετικά με τις εκπαιδευτικές δομές για μετανάστες και πρόσφυγες για την εκμάθηση ανάγνωσης και γραφής, τόσο για τους ανήλικους όσο και τους ενήλικους μαθητές, είναι ότι πολύ συχνά αυτές οι ομάδες έχουν περιορισμένη ή διακοπτόμενη πρόσβαση στην εκπαίδευση λόγω κάποιων ιδιομορφιών πριν την επανεγκατάσταση. Το πρόβλημα του αναλφαριθμητισμού στη μητρική τους γλώσσα είναι σύνηθες και επηρεάζει σημαντικά την ικανότητα τους να μάθουν μια καινούρια γλώσσα. Στις περισσότερες

¹⁹ Tzoraki, O. (2019), A Descriptive Study of the Schooling and Higher Education Reforms in Response to the Refugees' Influx into

περιπτώσεις, σχετίζεται με το γεγονός ότι μιλούν μια τοπική διάλεκτο η οποία δε διδάσκεται σε οριοθετημένα εκπαιδευτικά προγράμματα σπουδών. Όπως προαναφέρθηκε, τα Αραβικά χρησιμοποιούνται σε μια μεγάλη γεωγραφική έκταση, και οι διάλεκτοι τους διαφέρουν τόσο πολύ (ειδικά στον προφορικό λόγο) που κάποιοι ομιλητές Αραβικών ίσως δεν καταλαβαίνουν ο ένας τον άλλο.

Τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες και όσοι αναζητούν άσυλο σχετικά με την εκμάθηση μιας γλώσσας

Η χρονιά 2015 έχει χαραχτεί στις μνήμες των ανθρώπων στην Ευρώπη για το κύμα εκατομμυρίων ανθρώπων που αναζητούσαν καταφύγιο. Οι αρχές και οι Οργανώσεις της Κοινωνίας Πολιτών (CSOs) έρχονται αντιμέτωπες με συνεχείς προκλήσεις. Μια μεγάλη πρόκληση από μόνη της για τη χώρα υποδοχής είναι να βρει τρόπους να προσφέρει στους πρόσφυγες τη δυνατότητα να αποκτήσουν ικανότητες στη γλώσσα της χώρας υποδοχής. Οι εργαζόμενοι στους οργανισμούς ανθρωπιστικής βοήθειας επισήμαναν ότι η γλώσσα παραμένει ένα από τα βασικά προβλήματα στην αποτελεσματικότητα της δουλειάς τους με τους πρόσφυγες και τους μετανάστες στην Ελλάδα. Την ίδια στιγμή, η πλειοψηφία των εργαζομένων στους οργανισμούς ανθρωπιστικής βοήθειας δεν ήταν επαρκώς ενημερωμένοι για την καταγωγή και τη διαφοροποίηση ανάμεσα σε συγκεκριμένες γλώσσες, περιορίζοντας την ικανότητα τους να αναζητήσουν στήριξη για να επικοινωνήσουν με τους πρόσφυγες και τους μετανάστες που σκοπεύουν να βοηθήσουν.²⁰ Από την οπτική της πολιτείας υποδοχής, υπάρχει κίνδυνος οι μετανάστες να χαρακτηριστούν «μουγκοί», καθώς είναι αναλφάβητοι στη γλώσσα ή τις γλώσσες της χώρας στην οποία εγκαθίστανται. Επομένως, το να μιλούν την τοπική διάλεκτο ή διαλέκτους της χώρας υποδοχής αποτελεί ένα σημαντικό κομμάτι της διαδικασίας ένταξης.

Τα ευρήματα δείχνουν ότι στην Ελλάδα, υπάρχει έλλειψη ελέγχου κατανόησης ενώ δέχονται μαθητές σε μαθήματα Ελληνικών. Αυτά τα τεστ μπορούν να βοηθήσουν την επικοινωνία ξεκαθαρίζοντας τα επίπεδα κατανόησης ανάμεσα σε μερικές από τις βασικές γλώσσες των προσφύγων και των μεταναστών στην Ελλάδα. Παρατηρήθηκε ότι ένας μεγάλος αριθμός ομιλητών Φαρσί και Ντάρι μπορούσαν να καταλάβουν ο ένας τον άλλο. Ακόμη, οι ομιλητές Φαρσί ίσως καταλαβαίνουν λιγότερα Ντάρι, και όσοι μιλούσαν τις Κουρδικές διαλέκτους Κουρμάντζι και Σοράνι ήταν λιγότερο πιθανό να καταλάβουν ο ένας τη γλώσσα του άλλου, αλλά και οι δυο καταλαβαίνουν Αραβικά, αποδεικνύοντας ότι στις εκπαιδευτικές δομές μεταναστών και προσφύγων, η ακριβής γνώση των «προφορικών» γλωσσών στις περισσότερες περιπτώσεις δε διδάσκεται σε τυπικά εκπαιδευτικά συστήματα στις

²⁰ Language & Comprehension Barriers in Greece's Migration Crisis: A Study on the Multitude of Languages and Comprehension of Material Provided to Refugees and Migrants in Greece <https://reliefweb.int/report/greece/language-comprehension-barriers-greece-s-migration-crisis-study-multitude-languages>

χώρες υποδοχής. Αυτό βάζει εμπόδια στη διαδικασία εκμάθησης μιας δεύτερης γλώσσας, όπως τα Ελληνικά.²¹

Χαρτογράφηση Εθνικών Ψηφιακών Εργαλείων για την Εκμάθηση της Γλώσσας σε Μετανάστες/Πρόσφυγες

Πλατφόρμες/ Πύλες εκμάθησης

Δεκατρείς (13) πλατφόρμες και διαδικτυακές πύλες εκμάθησης επιλέχθηκαν σε αυτή την έρευνα, επτά (7) από τις οποίες (GreekPod101.com, The Online Greek Tutor, YaSas.com, Metadrasī – Polileksiko, Greek for You, Language courses and Padlet platform) είναι ειδικά σχεδιασμένες για την εκμάθηση Ελληνικών. Οι υπόλοιπες έξι (6) αφορούν ξένες γλώσσες γενικά. Αυτές οι πλατφόρμες παρέχουν τη δυνατότητα στους μετανάστες και τους δασκάλους/εκπαιδευτές να αποκτήσουν και να ενισχύσουν γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες μέσω διαφόρων ειδών υλικού και ασκήσεων. Η πλειοψηφία αυτών των εργαλείων αφορά ειδικά μετανάστες, μαθητές και, γενικά, ανθρώπους που επιθυμούν να μάθουν Ελληνικά. Δώδεκα (12) από τις δεκατρείς (13) πύλες εκμάθησης είναι διαθέσιμες στα Αγγλικά. Όπως αναγράφεται, οι μετανάστες που έχουν ευχέρεια στα Αγγλικά μπορούν να έχουν πρόσβαση σε όλες σχεδόν τις ψηφιακές πλατφόρμες, εκτός από μια πύλη, τη Metadrasī, που είναι διαθέσιμη στα Αλβανικά, τα Αραβικά, τα Γεωργιανά, τα Ούρντου και τα Ρωσικά. Σύμφωνα με τα πρότυπα του Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου Αναφοράς για τις Γλώσσες (CEFR), μόνο τρεις (3) πλατφόρμες είναι βασισμένες σε αυτά (Metdrası- - Polileksiko, L-PACK 2, and Greek for you), και μόνο μια πύλη (Forno) παρέχει ένα τελικό πιστοποιητικό. Οι μετανάστες και οι φορείς/δάσκαλοι μπορούν να χρησιμοποιήσουν εννιά (9) πλατφόρμες δωρεάν, ενώ οι υπόλοιπες παρέχουν μόνο δωρεάν δοκιμές.

Ιστοσελίδες

Σε αυτή την κατηγορία, έχουμε επιλέξει οκτώ (8) ιστοσελίδες. Το περιβάλλον της ιστοσελίδας διαφέρει από τη συνηθισμένη διαρρύθμιση της εκπαιδευτικής πλατφόρμας καθώς αποτελείται από διάφορες πηγές, μεθοδολογίες και πλαίσια. Όλες οι ιστοσελίδες στη λίστα αφορούν ειδικά τα Ελληνικά για χρήστες που έχουν ευχέρεια μόνο στα Αγγλικά και στα Ελληνικά, εκτός από το 50 Languages courses το οποίο παρέχει πάνω από 50 γλώσσες στους δασκάλους. Τρεις (3) από τις οκτώ (8)

²¹ Available at: <https://reliefweb.int/report/greece/language-comprehension-barriers-greece-s-migration-crisis-study-multitude-languages>

ιστοσελίδες ακολουθούν τα πρότυπα του CEFR (Alfa, Filoglossia and Center for the Greek Language) παρέχοντας και τελικό πιστοποιητικό παράλληλα. Από την πλευρά των χρηστών, όλες οι ιστοσελίδες απευθύνονται σε μαθητές, αλλά μόνο το Goethe Verlag χρησιμοποιείται και από μαθητές και φορείς. Με τη χρήση αυτών των εργαλείων, οι μετανάστες μπορούν να ενισχύσουν κυρίως τις αναγνωστικές και ακουστικές τους ικανότητες και λιγότερο του γραπτού και προφορικού λόγου. Στις γραπτές και προφορικές δεξιότητες δίνεται έμφαση περισσότερο μέσω των Alfa, Hellas Alive, Filoglossia and Center for the Greek Language. Τέσσερις (4) ιστοσελίδες (An Introduction to Modern Greek, Goethe Verlag, 50 Languages courses and Talk Greek) είναι δωρεάν ενώ οι άλλες τέσσερις (4) δεν είναι.

Εφαρμογές/Εφαρμογές στο κινητό

Οι εφαρμογές είναι το πιο συνηθισμένο εργαλείο για να μάθει κανείς Ελληνικά. Δεκαέξι (16) εφαρμογές επιλέχθηκαν, οι οποίες χαρακτηρίζονται ως εφαρμογές για κινητό. Η εκπληκτική εξέλιξη της τεχνολογίας των κινητών τα έχει μετατρέψει σε αναπόσπαστο κομμάτι του παγκόσμιου πληθυσμού. Επομένως, όπως μπορείτε να παρατηρήσετε, οι εφαρμογές στα κινητά είναι οι πρώτες στη λίστα με τα εργαλεία στο σύνολο των διαθέσιμων εργαλείων. Η ευρεία διαθεσιμότητα των εφαρμογών προϋποθέτει μια προσεκτική διαδικασία επιλογής βασισμένη α) στον αριθμό εγκαταστάσεων της εφαρμογής, β) στις κριτικές της εφαρμογής, και γ) στα σχόλια των χρηστών. Όλες οι εφαρμογές αφορούν μαθητές και ανθρώπους που θέλουν να μάθουν Ελληνικά με διαδραστικό τρόπο, με εικόνες, βίντεο, αναμεταδόσεις, μικροδιδασκαλία, ερωτήσεις, χαρακτήρες και ενισχύοντας τις δεξιότητες ανάγνωσης, γραφής, τις ακουστικές και προφορικές. Για να κατηγοριοποιηθεί το επίπεδο των μαθητών, η πλειοψηφία των εφαρμογών παρακολουθεί την πρόοδο κάθε χρήστη με βάση τις λέξεις/φράσεις που έχει μάθει και τις ασκήσεις που έχει απαντήσει. Καμία από τις εφαρμογές δε συνάδει με το Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις Γλώσσες. Επομένως, είναι κατάλληλες για όλους τους τύπους σχολείων και μαθητών (π.χ. μετανάστες), και μόνο το LinGo Play παρέχει τελικό πιστοποιητικό. Τα Greek on the Go και Simply Learn Greek είναι οι μόνες εφαρμογές που ενδείκνυνται για εκμάθηση Ελληνικών, ενώ οι υπόλοιπες δίνουν στο χρήστη τη δυνατότητα να μάθει πολλές περισσότερες γλώσσες. Για παράδειγμα, η εφαρμογή του 50LANGUAGES courses επιτρέπει στους μετανάστες να μάθουν πάνω από 50 διαφορετικές γλώσσες χωρίς να γνωρίζουν άπογα Αγγλικά. Δεκατέσσερις (14) από τις δεκαέξι (16) εφαρμογές είναι δωρεάν στη χρήση τους, εκτός από το LingQ και το Greek on the Go!. Με βάση το είδος του κινητού, δηλαδή αν είναι Android ή iOS, οι χρήστες μπορούν να κατεβάσουν τις διαθέσιμες εφαρμογές αντίστοιχα. Αξίζει να αναφερθεί ότι οι περισσότερες εφαρμογές ανταποκρίνονται και σε Android αλλά και σε iOS συσκευές.

Blogs

Τα Blogs είναι εργαλεία που χρησιμοποιούνται λιγότερο για την εκμάθηση Ελληνικών. Ωστόσο, σε αυτή την έρευνα, εντοπίστηκαν επτά (7) εργαλεία. Όλα τα blogs διατίθενται δωρεάν, χωρίς εγγραφή. Αν έχετε ήδη δει τη λίστα με τις εκπαιδευτικές πλατφόρμες και τις ιστοσελίδες, θα συνειδητοποιήσετε ότι τα blogs είναι μια ξεχωριστή κατηγορία εκμάθησης στα προαναφερθέντα εργαλεία. Για παράδειγμα, τα The Online Greek Tutor και GreekPod101.com είναι διαθέσιμα τόσο σε περιβάλλον πλατφόρμας όσο και σε blog. Όσον αφορά τη γλώσσα, τα blogs είναι διαθέσιμα στα Αγγλικά. Οι μετανάστες μπορούν να αναπτύξουν και να ενισχύσουν τις αναγνωστικές τους ικανότητες μέσω των δημοσιεύσεων στο blog, αλλά κανένα από αυτά δεν ακολουθεί τα πρότυπα του CEFR. Παρόλα αυτά, το GreekPod101.com Blog διαθέτει μόνο ένα επίπεδο αρχαρίων για την εκμάθηση των βασικών στα Ελληνικά και το Greek Language Blog διαθέτει επίπεδα από αρχάριους μέχρι προχωρημένους.

Ηλεκτρονικά βιβλία/ Διαδικτυακή βιβλιοθήκη

Η δημοτικότητα των ηλεκτρονικών βιβλίων (e-books) αυξάνεται στους μετανάστες και στους φορείς. Χάρη στα πλεονεκτήματα που παρέχονται από την τεχνολογία και τις νέες εκπαιδευτικές τεχνικές, οι μαθητές βλέπουν αυτού του είδους τα εργαλεία ως ένα εναλλακτικό τρόπο να αρχίσουν να μαθαίνουν ξένες γλώσσες. Όσον αφορά τα εργαλεία αυτής της κατηγορίας, επιλέχθηκαν οκτώ (8), όλα διαθέσιμα δωρεάν. Ένα (1) (Greek Language Learning Handbook for Immigrants and Refugee) απευθύνεται σε φορείς/δασκάλους, δυο (2) (Learning Greek Podcasts και WikiBooks) μπορούν να χρησιμοποιηθούν από μετανάστες και τα υπόλοιπα (5) και από τις δυο ομάδες. Τα Ελληνικά είναι η μόνη γλώσσα που διδάσκονται σε αυτά, εκτός από το Learn languages online το οποίο μπορεί να διδάξει και Αραβικά. Τα περισσότερα εργαλεία (Learning Greek Podcasts, WikiBooks, LearnGreek, and Modern Greek Grammar Notes for Absolute Beginners) είναι διαθέσιμα στα Αγγλικά. Τρία (3) από αυτά διατίθενται στα Ελληνικά και ένα (1) (Metadrasi - Mini booklets) στα Αραβικά, Σοράνι, Φαρσί, Ούρντου, Τουρκικά, Κουρμάντζι και Γαλλικά. Όσον αφορά το CEFR, μόνο ένα e-book (Greek language course for immigrants using multimedia) συμβαδίζει με αυτό, αλλά χωρίς να παρέχει τελικό πιστοποιητικό. Η ανάγνωση είναι η μόνη συμβατική δεξιότητα που καλλιεργείται σε όλα τα διαθέσιμα ηλεκτρονικά βιβλία, ενώ κάποια από αυτά ενισχύουν και τις ακουστικές και προφορικές δεξιότητες. Ευτυχώς, όλα τα e-books είναι προς χρήση δωρεάν.

Διαδικτυακό Σχολείο

Δεκαπέντε (15) μαθήματα Ελληνικών παρέχονται σε σχολεία διαδικτυακά. Διεξάγονται από ιδιώτες δασκάλους, πανεπιστήμια (το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών) ή από

παρόχους κατάρτισης (Κέντρο Ελληνικού Πολιτισμού, Κάριτας Ελλάς, Ινστιτούτο Αλεξάνδρεια, Live lingua Greek LOL και Κλεις). Όλα τα μαθήματα απευθύνονται σε ανθρώπους που έχουν ευχέρεια κυρίως στα Αγγλικά. Το Online Greek Courses επίσης απευθύνεται σε γνώστες Γαλλικών, το Greek lessons μέσω Skype ή Zoom σε γνώστες Ολλανδικών, και το Language courses σε γνώστες Ιταλικών. Εκτός από τα Online Greek Courses και Live Lingua, όλα τα υπόλοιπα σχολεία ακοπυθθούν τα πρότυπα του Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου Αναφορά για τις Γλώσσες, παρέχοντας ένα τελικό πιστοποιητικό. Το Κοινωνικό Κέντρο Caritas Hellas στο Νέο Κόσμο και το Language courses πραγματοποιούνται δωρεάν ενώ τα υπόλοιπα είναι επί πληρωμή.

Βίντεο

Σε αυτή την κατηγορία, βρέθηκαν εννιά (9) εργαλεία, με στόχο να διδάξουν Ελληνικά χρησιμοποιώντας μόνο το κανάλι του YouTube. Όλα τα βίντεο είναι ανοιχτά και δωρεάν προς χρήση και δεν απαιτείται εγγραφή. Για τους μετανάστες που ξεκινούν να μάθουν Ελληνικά μέσω βίντεο, χρειάζεται να μιλούν καλά Αγγλικά καθώς τα μαθήματα παραδίδονται μόνο στα Αγγλικά. Μια εναλλακτική επιλογή για τους μετανάστες που δε γνωρίζουν καλά Αγγλικά είναι να χρησιμοποιήσουν τις ρυθμίσεις υποτίτλων που είναι διαθέσιμες σε όλες τις γλώσσες από το YouTube. Το γεγονός ότι τα βίντεο βασίζονται σε μη-τυπική μορφή εκπαίδευσης δεν τους δίνει τη δυνατότητα να υιοθετούν τα πρότυπα του CEFR ούτε να παρέχουν ένα πιστοποιητικό στο τέλος. Αλλά αυτή η τεχνική εκμάθησης επιτρέπει στους μετανάστες να εξοικειωθούν περισσότερο με την Ελληνική γλώσσα όσον αφορά τις ακουστικές και αναγνωστικές δεξιότητες. Ωστόσο, το Learning Greek Videos κατηγοριοποιεί ένα επίπεδο αρχαρίων, το Learn Languages fast επίπεδα αρχαρίων και ενδιάμεσων και το The Online Greek Tutor από επίπεδο αρχαρίων μέχρι προχωρημένων.

Συμπεράσματα

Όπως πολλές Ευρωπαϊκές χώρες, έτσι και η Ελλάδα δέχεται μεγάλο αριθμό μεταναστών/προσφύγων στο χώρο της, οι οποίοι χρειάζεται να μάθουν την τοπική γλώσσα για να ενταχθούν στην κοινωνία, να βρουν εργασία και να έχουν ποιότητα ζωής. Ενδεικτικά, στην Ελλάδα το 7.8% του πληθυσμού αποτελείται από μετανάστες/πρόσφυγες. Η αύξηση των μεταναστών σε κάθε χώρα καθιστά το θέμα της ένταξής τους ένα κρίσιμο ζήτημα σε όλη την Ευρώπη.

Κάποια κύρια προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι φορείς σχετικά με την εκμάθηση γλώσσας σε μετανάστες/πρόσφυγες:

- Διαφοροποίηση του πληθυσμού ως προς την ηλικία, το φύλο, το κοινωνικο-πολιτισμικό υπόβαθρο, τη μητρική γλώσσα, τα ενδιαφέροντα, το σκοπό εκμάθησης της γλώσσας, την έφεση στις γλώσσες, το κίνητρο, την ευφυΐα, τα εκπαιδευτικά επιτεύγματα, πρότερη έκθεση και παρούσα πρόσβαση στις γλώσσες-στόχο
- Έμφαση των περισσότερων εκπαιδευτικών πρωτοβουλιών στα παιδιά - πρόσφυγες και λιγότερο στους ενήλικες
- Η πληθώρα και ανομοιογένεια των φορέων που διεξάγουν μαθήματα στην Ελλάδα
- Η συχνά περιορισμένη και διακοπτόμενη φύση των μαθημάτων λόγω αντιξοοτήτων
- Η εκμάθηση της γλώσσας της χώρας άφιξης δεν αποτελεί προτεραιότητα γιατί συνήθως είναι η χώρα προσωρινής παραμονής και όχι τελικού προορισμού
- Ελάχιστα διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με τις παιδαγωγικές και διδακτικές μεθόδους για τη διδασκαλία της γλώσσας και του αλφαριθμητισμού σε πρόσφυγες και μετανάστες.

Κάποια κύρια προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες/πρόσφυγες στα πλαίσια του αλφαριθμητισμού και της εκμάθησης μιας ξένης γλώσσας:

- Ανομοιογένεια στις εκπαιδευτικές δομές/υπηρεσίες μέσα στα hotspots, και στις άλλες εγκαταστάσεις υποδοχής και διαμονής μεταναστών/προσφύγων
- Ανομοιογένεια στους μετανάστες μαθητές, είτε είναι παιδιά ή ενήλικες
- Προτεραιότητα τους αποτελεί η θετική έκβαση της αίτησης τους για να μπουν σε καθεστώς διεθνούς προστασίας, και όχι η ένταξη τους στην εκπαίδευση

- Οι μαθητές έπρεπε να αντιμετωπίζουν διάφορα θέματα ενώ παράλληλα παρακολουθούν μαθήματα, πράγμα που οδηγεί στο να παρατούν το σχολείο ή σε ανεπαρκή παρακολούθηση
- Το πρόβλημα του αναλφαβητισμού στη μητρική τους γλώσσα είναι σύνηθες και επηρεάζει σημαντικά την ικανότητα τους να μάθουν μια καινούρια γλώσσα
- Η πλειοψηφία των εργαζομένων στους οργανισμούς ανθρωπιστικής βοήθειας δεν ήταν επαρκώς ενημερωμένοι για την καταγωγή και τη διαφοροποίηση ανάμεσα σε συγκεκριμένες γλώσσες
- Στην Ελλάδα, υπάρχει έλλειψη ελέγχου κατανόησης ενώ δέχονται μαθητές σε μαθήματα Ελληνικών.

Με βάση τις αναλύσεις των διαδικτυακών εργαλείων για την εκμάθηση της γλώσσας, οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν και συμπεριλήφθηκαν στο Toolkit ποικίλουν. Η αλματώδης αύξηση της χρήσης της τεχνολογίας έχει καταστήσει το κινητό τηλέφωνο αναπόσπαστο κομμάτι της εκμάθησης μιας γλώσσας σε όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες, και αυτό γίνεται πιο εμφανές στη μεγάλη ποικιλία των διαθέσιμων εφαρμογών για την εκμάθηση μιας γλώσσας.

Όσον αφορά την Ελλάδα, υπάρχει μια πληθώρα από πλατφόρμες και ιστοσελίδες που έχουν σχεδιαστεί ειδικά για την εκμάθηση Ελληνικών και για ξένες γλώσσες γενικά. Αυτές οι πλατφόρμες δίνουν τη δυνατότητα στους μετανάστες αλλά και στους δασκάλους/εκπαιδευτές να αποκτήσουν και να ενισχύσουν τις γνώσεις, τις ικανότητες και δεξιότητες τους μέσα από διάφορα είδη υλικού και ασκήσεων. Οι περισσότερες πλατφόρμες επικεντρώνονται στους μετανάστες, τους μαθητές και γενικά στους ανθρώπους που θέλουν να μάθουν Ελληνικά. Οι εφαρμογές είναι το εργαλείο που χρησιμοποιείται πιο συχνά για την εκμάθηση Ελληνικών και υπάρχουν πολλές διαθέσιμες εφαρμογές για κινητά.

Στο πλαίσιο του έργου IntegrAction, το Toolkit που αναπτύχθηκε προσφέρει μια εύχρηστη πύλη με πρόσβαση σε όλα τα εργαλεία που συγκεντρώθηκαν και είναι διαθέσιμα online για μετανάστες και πρόσφυγες που θέλουν να μάθουν τη γλώσσα, όπως επίσης και για τους φορείς που μπορούν να το χρησιμοποιήσουν ως πηγές.

Βιβλιογραφία

- ▶ Council of Ministers (2011), Council Recommendation of 28 June 2011 on policies to reduce early school leaving. Luxembourg: Official Journal of the European Union.: [http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011H0701\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011H0701(01)&from=EN)
- ▶ Dragonas, T. & A. Frangoudaki (2006) Educating the Muslim Minority in Western Thrace, Islam and Christian-Muslim Relations, January 2006, 17, 1, 21-41.
- ▶ European Parliament (2011) STRUCTURAL AND COHESION POLICIES EDUCATION AND CULTURE REDUCING EARLY SCHOOL LEAVING IN THE EU STUDY DIRECTORATE GENERAL FOR INTERNAL POLICIES POLICY DEPARTMENT B: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2011/460048/POL-CULT_ET%282011%29460048%28SUM01%29_EN.pdf
- ▶ European Parliament (2019) COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN COUNCIL AND THE COUNCIL. Progress report on the Implementation of the European Agenda on Migration.: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20191016_com-2019-481-report_en.pdf
- ▶ EC (2019) Eurydice - Greece, Secondary and Post-Secondary Non-Tertiary Education.: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education-20_en
- ▶ EC (2020) Eurydice - Support Measures for Learners in Early Childhood and School Education.: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/support-measures-learners-early-childhood-and-school-education-27_en
- ▶ Gkaintartzi et al., (2016) Heritage language maintenance and education in the Greek sociolinguistic context: Albanian immigrant parents' views. Cogent Education p.3:1155259
- ▶ IOM (2008), Migration in Greece, a country profile.: <https://publications.iom.int/books/migration-greece-country-profile-2008>
- ▶ IOM (2016), Mixed Migration Flows in the Mediterranean and Beyond, Overview, 24 January 2017. : http://migration.iom.int/docs/2016_Flows_to_Europe_Overview.pdf
- ▶ Kiliari A. (2009) Language practice in Greece The effects of European policy

on multilingualism Aristotle University of Thessaloniki, Greece.:

<https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/ENL132/Session%2001%3A%20Language%20policy%20in%20Greece/Language%20practice%20in%20Greece.pdf>

- ▶ Lawton, D. and Gordon, V. (1996) Dictionary of Education. London: Hodder and Stoughton
- ▶ Lyons, J. (1990) Language and Linguistics: An Introduction. Cambridge: University Press.
- ▶ Miller, G. A. (1973). Linguistic Communication: Perspectives for Research. Newark, Del. International Reading Association
- ▶ Mkandawire, S. B. (2018) Literacy versus Language: Exploring their Similarities and Differences.:
https://www.researchgate.net/publication/327545196_Literacy_versus_Language_Exploring_their_Similarities_and_Differences
- ▶ Mkandawire, S. B. and Daka, H. (2017). Cultural Preservation Literacy in Zambia: A case study of the Lala People of Serenje District. Multidisciplinary Journal of Language and Social Sciences Education, 1 (1), 1-3
- ▶ MMWD-Making Migration Work for Development, Greece.:
<file:///C:/Users/User/Downloads/Migration+profile+of+Greece.pdf>
- ▶ OECD (2000) Literacy in the Information Age: Final Report of the International Adult Literacy Survey, OECD
- ▶ OECD (2011) Project Overcoming School Failure. Policies that work. Country: Greece Background Report.:
<https://www.oecd.org/education/school/49528233.pdf>
- ▶ Translators without Borders and Save the Children (2017) Language & Comprehension barriers in Greece's Migration Crisis - A Study on the Multitude of Languages and Comprehension of Material Provided to Refugees and Migrants in Greece.: <https://translatorswithoutborders.org/wp-content/uploads/2017/07/Language-Comprehension-barriers.pdf>
- ▶ UNESCO (2006). Understandings of literacy. Education for All Global Monitoring Report. http://www.unesco.org/education/GMR2006/full/chapt6_eng.pdf
- ▶ UNHCR (2016a) Regional Refugee and Migrant Response plan for Europe Eastern Mediterranean and Western Balkans Route - January to December 2016 (Revision May 2016): <https://www.unhcr.org/577220cf7.pdf>
- ▶ UNHCR (2016b), Men, Women and Children - Trends of Arrivals in Greece, June 2015 - 16 January 2016.:

<https://data2.unhcr.org/en/documents/download/46726>

- ▶ Western Thrace Minority University Graduates Association (2008) Minority Education in Greece: the Case of Western Thrace Turks, Komotini.:
<https://www.osce.org/odihr/33832?download=true>